

ინფორმაციული ტექნოლოგიები კომპანიის ფინანსურ მენეჯმენტში

ია გიაშვილი

სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი,
ინჟინერიის დოქტორი

რეზიუმე

კონკურენციის პირობებში, ნებისმიერი საწარმოს, ფირმის, კორპორაციის ეფექტური მართვა დამოკიდებულია მენეჯერის ცოდნასა და უნარებზე გამოიყენოს ინფორმაციული ტექნოლოგიები საწარმოო და სამეურნეო პროცესების ანალიზისთვის, ფინანსური სიტუაციების მოდელირებისათვის, ყველაზე რაციონალური გადაწყვეტილებების მიღებისათვის, რათა მოხდეს კომპანიისა და მისი ფინანსური თუ სხვა პარტნიორების ეკონომიკური ინტერესების დაცვა.

სტატიაში განხილულია ინფორმაციული ტექნოლოგიების პროდუქტების გამოყენების საკითხები საწარმოს ფინანსურ მართვაში, გაანალიზებულია კორპორაციის ფინანსების მართვაში ERP- სისტემების დანერგვის პროცესის თავისებურებები.

საკვანძო სიტყვები: ფინანსების მართვა, ინფორმაციული ტექნოლოგიები, ბიუჯეტირება, ფინანსური დაგეგმვა, ERP-სისტემები.

INFORMATION TECHNOLOGY IN THE FINANCIAL MANAGEMENT OF THE COMPANY

Ia Giashvili

Associate Professor of GTU,
Doctor of Engineering

RESUME

In a competitive environment, the effective management of any enterprise, firm, corporation depends on the knowledge and skills of the manager to use information technology to analyze industrial and economic processes, to model financial situations, to make the most rational decisions to protect the economic interests of the company and its financial partners.

The article discusses the use of information technology products in the financial management of the enterprise, analyzes the peculiarities of the process of introduction of ERP-systems in the management of corporate finances.

* * * *

თანამედროვე ეკონომიკის პირობებში თითოეული კომპანიისათვის აქტუალურია კონკურენტუნარიანობის გაზრდა და მისი შენარჩუნება. მკაცრი კონკურენციის პირობებში მკვეთრად გაიზარდა

მოთხოვნა დროულ, სანდო, ოპერატიულ ინფორმაციაზე, რაც უზრუნველყოფს დასაბუთებული გადაწყვეტილებების მიღებას. ვინაიდან მართვას პროცესი არის ინფორმაციული ხასიათის, ფინანსური მართვის პროცესში საჭიროა ინფორმაციული ნაკადების ორგანიზებისადმი ხარისხობრივად ახალი მიდგომა. ფინანსური მართვის პროცესის ძირითადი თავისებურება არის მისი შემადგენელი ელემენტების (ქვესისტემების) ერთიანობა და ურთიერთკავშირი, რისი უზრუნველყოფაც ხდება უკუკავშირის მეშვეობით.

კომპანიის მართვა გართულებულია იმით, რომ ინფორმაცია, რომელიც საჭიროა ორგანიზაციის ქვედანაყოფების საქმიანობის კონტროლისთვის, არაერთგვაროვანია, ასევე იმით, რომ ზოგჯერ შეუძლებელია სრული ინფორმაციის მიღება ყველა ქვედანაყოფების ფუნქციონირების შესახებ კონკრეტული მომენტისთვის.

ინფორმაციულ ნაკადებზე, რომელიც საჭიროა მმართველობითი გადაწყვეტილებების მისაღებად, გავლენას ახდენს მოქმედი სუბიექტების არა მარტო შიდა, არამედ გარე გარემო, რომელიც შეიძლება გავლენას ახდენდეს მის სტრატეგიაზე, და აქედან გამომდინარე, განვითარების ტენდენციებზეც.

ასე მაგალითად, ქსელური სასურსათო კომპანიების ფინანსური მართვის თავისებურებებზე გავლენას ახდენს შეგდები გარე ფაქტორები:

- სავაჭრო ქსელების განვითარების დინამიზმი, რომელსაც თან სდევს მესაკუთრეების ხშირი ცვლილება შერწყმისა და შთანთქმის დროს, რაც საჭიროებს ქსელური კომპანიების ბიზნესის ღირებულების შეფასების კორექტირებას;
- საქმიანობაში როგორც მზა პროდუქციის რეალიზაციის, ასევე საწარმოო ხასიათის ოპერაციების (მაგალითად, პროდუქციის შეფუთვა) კომბინაცია, რასაც მიყვავართ გასაყიდი საქონლის ღირებულებისა და რეალიზაციის დანახარჯების ზრდასთან.
- ქსელური სასურსათო კომპანიების ერთიან ქსელურ სივრცეში ინტეგრაციის სხვადასხვა ფორმები (ჰორიზონტალური, ვერტიკალური და დივერსიფიკაცია).
- ფულადი სახსრების სწრაფი ბრუნვა;
- მყარი დიფერენცირებული უპირატესობის შექმნისა და მომხმარებელთა ლოიალურობის მოპოვების შესაძლებლობა, კომპანიების სავაჭრო ქსელების საკუთარი ბრენდების ხარისხის ხარჯზე;
- საბრუნავი აქტივების სტრუქტურაში სასაქონლო მარაგების მაღალი ხვედრითი წილი და საკუთა-

რი ძირითადი აქტივების დაბალი წილი;

- სასაქონლო მარაგებისა და მომწოდებლების სეზონური შეცვლა, ასევე სავაჭრო საქმიანობისთვის დამახასიათებელი სპეციფიკური კომერციული რისკები;

- საქმიანობის შედარებით დაბალი რენტაბელობა. ქსელური სასურსათო კომპანიების რენტაბელობა მიჩნეულია, რომ მერყეობს 6%-დან 15%-დე ფარგლებში;

- ნასესხები კაპიტალის მნიშვნელოვანი წილი რესურსების ფორმირების წყაროებში;

- საცალო სავაჭრო ქსელის საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირების სპეციფიკა, რასაც შეიძლება მივაკუთვნოთ ანტიმონოპოლიური პოლიტიკა, საქონლის გარკვეულ ჯგუფებზე ფასების რეგულირება.

ჩამოთვლილი ფაქტორები განაპირობებენ ქსელური კომპანიების ფინანსების მართვის ორგანიზების ფორმირების აუცილებლობას, სისტემური მიდგომისა და ინფორმაციული ნაკადების მრავალკონტურულობის საფუძველზე ინსტრუმენტების გამოყენებით, რომლებიც ქსელური კომპანიების ბიზნეს-პროცესების ინტეგრირების საშუალებას იძლევა.

მართვის პროცესის ეფექტურად განხორციელებისათვის, კომპანიამ უნდა განსაზღვროს და შეათანხმოს დაქვემდებარებულ სტრუქტურებთან, საწარმოს მთლიანობაში ფუნქციონირების შესახებ ინფორმაციის ნუსხა და მოცულობა, რაც უნდა შეიცავდეს საკმარის ინფორმაციას საწარმოში არსებული სიტუაციის სრული და სანდო სურათის მისაღებად. ამ პრობლემების გადაჭრის დასახმარებლად არიან ზუსტად მოწოდებული თანამედროვე ინფორმაციული ტექნოლოგიები.

ბუღალტრული და ეკონომიკური გაანგარიშებების შესასრულებლად, ასევე ფინანსებისა და მთლიანად კომპანიის სამართავად, ბაზარზე წარმოდგენილია ათობით პროგრამული პაკეტები, რომლებიც განსხვავდება დარგობრივი ორიენტაციის, სერვისების, გადასაჭრელი ამოცანების მასშტაბის, შესასრულებელი ფუნქციების ნაკრების, უნივერსალურობისა და ინტეგრირებულობის დონის მიხედვით.

კორპორაციული ინფორმაციული სისტემის შეძენითა და დანერგვით, საწარმო იღებს მასთან ერთად მართვის შესაბამის ტექნოლოგიასაც. კორპორაციული მართვის თანამედროვე სისტემის აგება ხანგრძლივი, რთული და შრომატევადი პროცესია. და თუ საწარმო გადაწყვეტს კორპორაციული ინფორმაციული სისტემის დანერგვას, მაშინ მის წინაშე დგება სისტემის არჩევის პრობლემა, რომელიც ყველაზე მეტად შეესაბამება მისი საქმიანობას, ისტორიულად ჩამოყალიბებული მართვის სტრუქტურასა და მეთოდებს. კორპორაციული ინფორმაციული სისტემის დანერგვის პროცესში, რომელიც უმეტესწილად წარმოადგენს კონსალტინგსა და მოქმედი ბიზნეს-პროცესების შემდგომ რეორგანი-

ზაციას, საწარმოს მართვის როგორც სტრუქტურა, ასევე სისტემა იქნება საგრძნობლად სახეშეცვლილი.

დაგეგმვა და პროგნოზირება, კონტროლი და ფინანსური ნაკადების ოპტიმიზაცია არის ფინანსური მენეჯერის ყველაზე მნიშვნელოვანი ამოცანა. ფინანსების მართვის ქვესისტემა დაკავშირებულია მართვის სხვა ქვესისტემებთან (შესყიდვები, გაყიდვები, წარმოება და სხვა). მაგალითად, მათგან შეუძლია მიიღოს ინფორმაცია დაგეგმილი და ფაქტობრივი პროდუქციის წარმოების მოცულობის, ნედლეულისა და მასალების მოხმარების, საბაზრო ფასებისა და სხვა მონაცემების შესახებ. ამგვარად, სულ უფრო დიდი მოთხოვნების ნაყენება ხდება იმ მეთოდებისა და მექანიზმების მიმართ, რომლებიც უზრუნველყოფენ ფინანსური სამსახურის მუშაობას, მისი ორგანულად “ჩაშენების” გზით საწარმოს ერთიან ბიზნეს-პროცესში.

ინსტრუმენტებს შორის, რომლებსაც იყენებენ ფინანსური სამსახურები მუშაობისას, დღესდღეობით განსაკუთრებული ადგილი უკავია ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს. განასხვავებენ ორი სახის კორპორაციულ ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს: Business Management Systems (BMS) – ბიზნესის მართვის სიტემები და Enterprise Resource Planning (ERP) – საწარმოს რესურსების დაგეგმვის სიტემები.

მსოფლიო პრაქტიკაში დასაწერგად ყველაზე მეტად მოთხოვნილი სისტემები, რომლებიც უზრუნველყოფენ საწარმოს ყველა რესურსების დაგეგმვასა და მართვას, აგებულია MRP/ERP მოდელის საფუძველზე, ანუ ERP სისტემები. მათში შედის დიდი რაოდენობის ბიზნეს-პროცესებისა და პარამეტრების აღწერა, რომლებიც ინფორმაციულ ნაკადებთან მიმართებაში ძალიან მრავალფეროვანი მოთხოვნების რეალიზებისა და როგორც საშუალო, ასევე მსხვილი საწარმოების მოთხოვნების უმეტესობის დაკმაყოფილების საშუალებას იძლევა.

ნებისმიერი ERP სისტემა გვთავაზობს ბევრ მოდულს დასაწერგად: გაყიდვების დაგეგმვა, წარმოების დაგეგმვა, მარაგების მართვა, ფინანსური მუდული, საწყობის აღრიცხვა და სხვ.

ზოგადად, ფინანსების მართვა შეიძლება წარმოდგენილი იყოს ოთხი ფუნქციონალური დონის სახით:

- საწარმოს საქმიანობის ფინანსური დაგეგმვა (ფინანსური გეგმა);

- საქმიანობის ფინანსური კონტროლი (ბიუჯეტი და საბიუჯეტო კონტროლი);

- ფინანსურ პროცესებზე კონტროლი (ფინანსური ოპერაციების კონტროლი);

- ფინანსური პროცესების რეალიზაცია (ფინანსური ოპერაციების წარმართვა).

უნდა აღინიშნოს ERP სტანდარტის სისტემების ჭარბი ფუნქციონალურობა, მაღალი ფასი, გარდა ამისა პროგრამული პროდუქტების დანერგვის სირთულე, რადგან მოითხოვს დამკვეთისაგან მა-

რთვის სერიოზულ რეორგანიზაციას.

ინფორმაციული მომსახურებების, ტექნიკური და პროგრამული საშუალებების ბაზრების გაფართოვებამ, შექმნა რეალური ბაზა ფინანსურ-საკრედიტო სფეროში მმართველობითი პროცესების ინფორმატიზაციის ინტენსიური განვითარებისათვის. ცხადია, რომ ეკონომიკური საქმიანობის პრაქტიკაში ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვის გარეშე, შეუძლებელია საიმედო ინფორმაციული ურთიერთქმედების უზრუნველყოფა სამეურნეო სუბიექტებს, საწარმოებსა და სხვადასხვა დონის მმართველობით ორგანოებს შორის, სასაქონლო და საფონდო ბაზრებზე სიტუაციის რეალური დროის რეჟიმში თვალყურისდევნება, და ბოლოს, საწარმოს სამეწარმეო საქმიანობის უმნიშვნელოვანესი მიზნის – მოგების მიღების მიღწევა, რაც წარმოადგენს რეინვესტირების, საწარმოსა და მისი მფლობელების შემოსავლების ზრდის ძირითად წყაროს და წინაპირობას, ხოლო საბოლოო ჯამში კი, ამყარებს ქვეყნის ეკონომიკურ პოტენციალს.

თითოეულმა კომპანიამ უნდა შეძლოს ობიექტურად შეაფასოს თავისი ფინანსების სტრატეგიული და ოპერატიული მართვის ხარისხი. ფინანსების მართვის ინფორმაციული ტექნოლოგიების ამა თუ იმ ვარიანტის შეფასების კრიტერიუმად შეიძლება

იქნას გამოყენებული ეკონომიკური ეფექტურობის მაჩვენებელი, რომელიც წარმოადგენს სხვაობას ეკონომიკურ ეფექტსა და დანახარჯებს შორის, ინფორმაციული ტექნოლოგიის დანერგვისა და გამოყენების მთელი პერიოდისთვის.

ამგვარად, ყველა კომპანიამ ფინანსების მართვის ინტეგრირებული ინფორმაციული სისტემის დანერგვის ამოცანის გადაჭრა უნდა მოახდინოს, თავისი ფინანსების სტრატეგიული და ოპერატიული მართვის მიზნების ობიექტურად შეფასებიდან გამომდინარე.

გამოყენებული ლიტერატურა

1 Ильина, О.П. Информационные системы и технологии в экономике и управлении [Текст]: учеб. для вузов/ О.П. Ильина, В.И. Кияев, А.П.Приходченко, В.В. Трофимов; под ред. В.В. Трофимова. – М.: Издательство Юрайт. – 2015. – 542 с.

2. M. M. Kirmani, F. A. Wani and S. M. Saif, "Impact of ICT on Effective Financial Management", International Journal of Information Science and System, vol. 4, no. 1, 2015, pp 1-14.

3. Конева О.В. Воздействие малого бизнеса на развитие сферы услуг: теретический аспект//Иновационное развитие экономики. – 2012.-№6.-С.34-37.